

TIEDOTE

SUHDANNE 2012/2:

MAAILMANTALouden KÄÄNNE LYKKÄYTYY – SUOMEN KASVU JÄÄ TÄNÄ VUONNA 0.5 PROSENTTIIN

- Eurokriisin pitkittyminen lykkää maailmantalouden elpymistä, käänne on odotettavissa vasta vuoden 2013 puolivälin lähestyessä.
- Viennin ja kulutuksen heikon kehityksen vuoksi Suomen kokonaistuotanto kasvaa tänä vuonna vain 0.5 prosenttia; ensi vuonnakin kasvu jää 1 prosenttiin.
- Kuluttajahinnat nousevat Suomessa 2.9 prosenttia sekä tänä että ensi vuonna; ensi vuonna hintoja nostavat arvonlisäveron korotus ja elintarvikkeiden hintojen nousu.
- Yksityinen kulutus lisääntyy tänä vuonna 1.1 prosenttia; ensi vuonna kulutuksen kasvu putoaa 0.6 prosenttiin, kun ostovoima lisääntyy vain niukasti.
- Heikon kysynnän vuoksi yritysten investoinnit supistuvat sekä tänä että ensi vuonna.
- Työttömyysaste on tänä vuonna 7.7 prosenttia ja nousee ensi vuonna 8.0 prosenttiin.
- Talouskasvun hidastumisen vuoksi saattaa hallituksen tavoite kääntää velan bkt-suhde laskuun jäädä toteutumatta.

Maailmantalouden kasvu hidastuu, kun taantumaa ajautuneen euroalueen kriisi jarruttaa taloutta muuallakin maailmassa. Vielä alkuvuonna odotettiin taloustilanteen kohenevan kuluvan vuoden lopulla, mutta kriisin kärjistyä uudelleen keväällä ja kesällä kääntyivät ennakoivat indikaattorit taas laskuun. Käänne on odotettavissa aikaisintaan vuoden 2013 puoliväliä lähestyttäessä.

Koko EU-alueen BKT supistuu tänä vuonna 0.3 prosenttia. Yhdysvaltojen bruttokansantuotteen arvioidaan kasvavan noin 2 prosenttia. Venäjällä kokonaistuotannon kasvu hidastuu 3.5–4 prosenttiin. Kiinassa liikutaan vielä 7.5–8 prosentin paikkeilla, mutta läntisen maailman kysynnän heikkeneminen ja koti-

maiset inflaatiopaineet jarruttavat kasvua sieläkin.

Koko maailman kokonaistuotannon kasvu hidastuu viimevuotisesta 3.5 prosentista 2.8 prosenttiin. Kasvua jarruttavat markkinapainojen vuoksi kiristetty finanssipolitiikka ja euromaiden kriisi. Maailmantalouden kasvu voi nopeutua vuoden 2013 puolivälissä, jos Euroopan kriisimaiden vajeiden kehitys saadaan kestäväälle uralle ja markkinoiden luottamus palautuu. Finanssipolitiikka on yhä tiukkaa useassa maassa, mutta yksityisellä sektorilla olisi varaa velkaantumiseenkin.

Riski oleellisesti huonommastakin kehityksestä on edelleen olemassa.

Tällä hetkellä akuutein riski liittyy siihen, kytetäänkö EU:ssa vakauttamaan ongelmamaiden julkisen sektorin rahoitus. Yhdysvalloissa suurimmat haasteet ovat yksityisen sektorin luottamuksen palauttaminen ja poliittinen päätöksenteko presidentinvaalien alla.

Huonoin vaihtoehto on edelleen se, että rahoitusmarkkinoiden rauhattomuus muuttuu läntisessä maailmassa vuonna 2008 koetun kaltaiseksi paniikiksi. Tällainen kriisi koettelisi myös Venäjää ja Aasian maita, Kiina mukaan lukien. Viime aikoina uudeksi riskiksi on tullut raakaöljyn hinnan mahdollinen nousu vielä nykyisestä mm. Iranin poliittisen tilanteen vuoksi.

EUROALUEEN KRIISI KÄRJISTYI KESÄLLÄ UUDESTAAN

Euroalue on käytännössä ollut taantumassa vuoden 2011 lopulta lähtien. Euromaiden kokonaistuotanto kasvoi viime vuonna 1.5 prosenttia, mutta supistui vuoden viimeisellä neljänneksellä edellisestä neljänneksestä. Vuoden 2012 ensimmäisellä neljänneksellä kokonaistuotanto oli edellisen neljänneksen tasolla, mutta supistui taas toisella.

Euroopan keskuspankin toimet viime vuoden lopulla ja kuluvan vuoden alussa sekä Kreikan helmikuussa neuvoteltuun avustuspakettiin liittynyt velkojen uudelleenjärjestely rauhoittivat rahoitusmarkkinoita ja vahvistivat luottamusta. Rauhattomuus kuitenkin lisääntyi uudestaan keväällä ja kesällä, kun kriisi levisi Italian ja Espanjan valtionlainamarkkinoille. Samalla euroalueen yritysten ja kuluttajien luottamus romahti. Vuoden jälkipuoliskolle odotettu talouden käänne piste lykkääntyy selvästi ensi vuoden puolelle.

Kriisimaiden on nyt tehtävä kaikki tarvittava julkisen taloutensa tervehdyttämiseksi ja kilpailukykyä palauttamiseksi. Tiukka finanssipolitiikka heikentää kokonaiskysyntää lyhyellä aikavälillä, mutta se on pitkällä aikavälillä välttämätöntä rahoittajien luottamuksen palauttamiseksi.

Euroopan keskuspankki, Euroopan rahoitusvakuusväline (ERVV) ja ensi vuoden alussa toimintansa aloittava pysyvä Euroopan vakuusmekanismi (EVM) voivat myötävaikuttaa luottamuksen palautumiseen toimimalla eräänlaisina siltarahoittajina. EKP lupasi syyskuussa ostaa kriisimaiden lyhytaikaisia velkakirjoja, jos ne ensin hakevat pitkäaikaista rahoitusta em. vakuusmekanismeista. Tämä on lisännyt markkinoiden uskoa ongelmamaiden korkojen normalisoitumiseen, mikä on

välttämätön, joskaan ei riittävä edellytys niiden pääsemiseksi uudelleen kasvu-uralle. EKP voi myös vielä alentaa ohjauskorkoaan nykyisestä 0.75 prosentista 0.5 prosenttiin.

Euroalueen maiden välillä on merkittäviä kasvueroja vuonna 2012. Kriisimaiden, Kreikan ja Portugalin tuotanto supistuu eniten. Myös Italian, Espanjan ja Alankomaiden tuotanto vähenee selvästi. Saksassa BKT kasvaa puolisen prosenttia, ja Ranskassa kasvu on lähellä nollaa. Näidenkin maiden vienti heikkenee kriisimaiden kysynnän supistuessa.

Euroalueen BKT:n arvioidaan supistuvan 0.6 prosenttia vuonna 2012. Tuotanto kääntyy kasvuun ensi vuoden puolta väliä lähestyttäessä. Vuonna 2013 euroalueen BKT kasvaa puoli prosenttia ja vuonna 2014 noin puolitoista prosenttia.

BKT KASVAA PUOLI PROSENTTIA VUONNA 2012 JA PROSENTIN VUONNA 2013

Tilastokeskuksen tarkistettujen ennakkotietojen mukaan Suomen kokonaistuotanto kasvoi 2.7 prosenttia vuonna 2011. Viime vuoden ensimmäisellä neljänneksellä kokonaistuotanto lisääntyi vajaat 5 prosenttia, mutta sen jälkeen kasvu hidastui. Kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä kokonaistuotanto kohosi 2.2 prosenttia viime vuoden vastaavaan neljännekseen verrattuna ja 0.9 prosenttia edelliseen neljännekseen verrattuna. Toisella neljänneksellä BKT supistui edellisestä neljänneksestä 1.1 prosentilla. Viennin heikko kehitys on jarruttanut kasvua viime vuoden toisesta neljänneksestä alkaen. Yksityinen kulutus lisääntyi ripeästi vielä kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä, mutta toisella neljänneksellä kasvu alkoi hiipua.

Viime maaliskuussa ennustettua 0.9 prosentin kokonaistuotannon kasvua kuluvalla vuodelle tarkistetaan 0.5 prosenttiin. Vienti ja yksityinen kulutus kehittyvät huonommin kuin aiemmin ennakoitiin. Vuonna 2013 Suomen BKT:n kasvu jää viennin ja kulutuksen samanaikaisen heikkouden vuoksi yhteen prosenttiin. Tämäkin edellyttää sitä, että eurokriisin akuutti vaihe saadaan ratkaistuksi lähikuukausina. Vuonna 2014 kasvu nopeutuu viennin piristymisen myötä 2.2 prosenttiin.

EUROKRIISI, NOKIA JA KILPAILUKYVYN RAPAUTUMINEN JARRUTTAVAT VIENTIÄ

Tavaraviennin määrä supistui vuoden ensimmäisellä puoliskolla 0.7 prosenttia vuodentakaisesta.

Palveluvienti väheni selvästi jyrkemmin, ja kokonaisuutena viennin määrä supistui parilla prosentilla.

Viestintälaitteiden ja niihin liittyvien palvelujen vienti väheni Nokian tuoteongelmien ja rakennemuutoksen vuoksi. Myös syklisissä tuotteissa, kuten paperissa vienti supistui tuntuvasti. Öljytuotteet, kulkuneuvot sekä elintarvikkeet olivat viennin harvoja valopilkkuja.

Euroalueen taantuma näkyy laajalti Suomen viennissä vuonna 2012 ja vielä vuoden 2013 ensimmäisellä vuosipuoliskolla. Koko viennin arvioidaan supistuvan kuluvana vuonna 1.1 prosenttia. Tavaravienti vähenee prosentin ja palveluvienti puolitoista. Viestintälaitteiden vienti supistuu jyrkästi loppuvuonna Nokian Salon tehtaan sulkemisen myötä.

Ennustettu suhdannekäännös ensi vuoden puolivälissä kääntää viennin kasvuun. Vuonna 2013 vienti kasvaa 2.7 prosenttia. Vuonna 2014 kasvu nopeutuu noin 4 prosenttiin. Suomen kustannuskilpailukyky on heikentynyt nopean kustannusten nousun ja heikentyneen tuottavuuden kasvun vuoksi. Ennustettu vientikehitys edellyttää kustannuskilpailukyyn kohenemista sekä merkittäviä panostuksia uusien tuotteiden kehittämiseen ja markkinointiin.

YRITYSTEN INVESTOINNIT SUPISTUVAT HEIKON KYSYNNÄN VUOKSI

Tilastokeskuksen mukaan heinäkuussa 2012 teollisuuden kapasiteetista oli käytössä 74.5 prosenttia. Käyttämätöntä kapasiteettia on siis yhä tuntuvasti. Kun lisäksi sekä viennin että yksityisen kulutuksen näkymät ovat epävarmat, yritykset jarruttelevat investointejaan. Kokonaisuutena investointien ennustetaan supistuvan kuluvana vuonna 1.5 prosenttia ja ensi vuonna 1.3 prosenttia. Kone- ja laiteinvestoinnit vähenevät kuluvana vuonna 5 prosenttia ja ensi vuonna 2.5 prosenttia. Asuinrakennusinvestoinnit supistuvat noin puolitoista prosenttia sekä vuonna 2012 että vuonna 2013.

Vuonna 2014 kokonaisinvestoinnit kääntyvät 4 prosentin kasvuun vientikysynnän piristyesä. Yritykset alkavat tarvita lisää tuotantokapasiteettia. Myös asuinrakentaminen elpyy. Asuntojen tarve säilyy suurena kasvukeskuksissa. Investointeja kiihdyttää myös vuonna 2014 alkava kahden uuden ydinvoimalan rakentaminen.

TYÖIKÄISEN VÄESTÖN VÄHENEMINEN RAJOITTA TYÖTTÖMYYDEN NOUSUA

Vuonna 2011 työttömyysaste aleni lähes puolella prosenttiyksiköllä 7.8 prosenttiin. Alenemista vauhditti kohtalainen kokonaistuotannon kasvu. Vaikka kasvu hidastuu selvästi vuonna 2012, työttömyysaste ei käänny nousuun, vaan jopa alenee 7.7 prosenttiin, kun työikäisen väestön määrä on ikääntymisen vuoksi kääntynyt laskuun. Vuonna 2013 työttömyysaste kohoaa 8.0 prosenttiin, mutta laskee tuotannon elpyessä vuonna 2014 takaisin 7.7 prosenttiin. Työvoiman tarjonta säilyy suunnitellun entisellä tasollaan työhön osallistumistas-teen nousun ansiosta. Työllisyysaste kohoaa viimevuotisesta 69.8 prosentista 71 prosenttiin vuoteen 2014 mennessä.

OSTOVOIMAN HIDAS KASVU JARRUTTAA KULUTUSTA

Yksityisen kulutuksen määrän ennustetaan kasvavan kuluvana vuonna 1.1 prosenttia. Viime vuonna tehdyn raamiratkaisun ja hidas- tuvan inflaation ansiosta reaaliensiot nousevat hieman. Työllisten määrä kohoaa lievästi viimevuotisesta. Kotitalouksien säästämisaste alenee yhä. Vuonna 2013 yksityisen kulutuksen arvioidaan kasvavan vain 0.6 prosenttia, sekin negatiiviseksi kääntyvän säästämisasteen ansiosta. Työllisten määrä supistuu jonkin verran heikon talouskehityksen vuoksi. Arvonlisäveron korottaminen prosenttiyksiköllä vuoden 2013 alusta sekä kohoavat elintarvikkeiden hinnat leikkaavat ostovoimaa. Samaa suuntaan vaikuttaa tuloveroasteikkojen inflaatio- ja ansionnousutarkistuksista luopuminen. Se jarruttaa yksityisen kulutuksen kasvua myös vuonna 2014. Kulutuksen lisääntymistä hidastaa silloin myös kotitalouksien pyrkimys palauttaa säästämisasteensa normaalimmalle tasolle. Vuonna 2014 yksityisen kulutuksen arvioidaan kasvavan 1.3 prosenttia.

ARVONLISÄVERON NOSTO KIIHDYTTÄÄ INFLAATIOTA VUONNA 2013

Vuonna 2012 kuluttajahintojen ennustetaan nousevan 2.9 prosenttia. Euron heikkeneminen vaikuttaa osaltaan inflaatiota nostavasti. Runsaalla puolella prosenttiyksiköllä inflaatiota kiihdyttää vuoden alusta toteutettu hyödykevero- nosto. Kuluttajahintojen nousua vähentää hieman lainakorkojen lievä lasku EKP:n ohjauskoron alenemisen seurauksena. Ansiotas- kohoaa viime vuonna tehdyn raamiratkaisun myötä noin 3 prosenttia sekä tänä että ensi vuonna.

Myös vuonna 2013 kuluttajahinnat nousevat 2.9 prosenttia. Arvonlisäveroä korotetaan vuoden alusta prosenttiyksiköllä, mikä nostaa kuluttajahintoja noin 0.7 prosenttiyksiköllä. Myös kuluvan vuoden huonoista sadoista johtuva elintarvikkeiden kallistuminen kiihdyttää inflaatiota. Vuonna 2014 inflaation arvioidaan liikkuvan kahden prosentin tietämissä, vaikka kovin luotettavia ennusteita ei useiden epävarmuuksien vuoksi voidakaan tehdä.

HIDASTUVA KASVU SYÖ BUDJETTIKIRISTYSTEN VAIKUTUSTA

Valtion ja kuntien rahoitusjäämän suhde BKT:hen laski vuonna 2011 lähes kahdella prosenttiyksiköllä 3.7 prosenttiin. Kuluvana vuonna alijäämän supistuminen pysähtyy, kun kokonaistuotannon kasvu hidastuu. Työllinen työvoima lisääntyy vain hieman. Tämä jarruttaa tuloverojen tuoton kasvua. Ensi vuonna valtion ja kuntien yhteinen alijäämä on 3.4 prosenttia BKT:sta. Valtio ottaa lisävelkaa 5 miljardia euroa ja kunnat 1.5 miljardia euroa.

Hallitusohjelman ja viime kevään kehysriihen päätösten sekä taloudellisen kasvun ansiosta valtion ja kuntien rahoitusjäämä alenee 3.0 prosenttiin kokonaistuotannosta vuonna 2014 ja edelleen 2.6 prosenttiin vuonna 2015. Ns. EMU-velan suhde kokonaistuotantoon jatkaa kasvuaan nousten 53.7 prosenttiin vuonna 2015.

Hallitusohjelman kirjaus valtionvelan BKT-suhteen kääntämisestä laskuun hallituskauden aikana voi toteutua vain, jos sopeuttamisvastuuta siirretään merkittävästi kunnille. Valtion ja kuntien yhteinen velka kasvaa yhä suhteessa BKT:hen. Korkeintaan 1 prosentin alijäämätavoite ei näillä näkymin toteudu. Heikon taloustilanteen vuoksi lisäkirstykset eivät ole lähivuosina järkeviä.

Lisätietoja:

Tutkimusjohtaja Markku Kotilainen,
puh. (09) 6099 0206,
markku.kotilainen@etla.fi

Suomen huoltotase

Huoltotase-erä	Arvo Mrd. e 2011*	Määrän muutos, %					
		Edellisestä vuodesta				Keskimäärin	
		2011*	2012 ^E	2013 ^E	2014 ^E	2007-11	2012-16 ^E
Bruttokansantuote							
markkinahintaan	189.2	2.7	0.5	1.0	2.2	-0.5	1.7
Tuonti	78.3	5.7	-1.3	1.3	3.4	0.1	2.6
- tavarat	57.9	6.9	-1.8	1.3	3.8	-0.7	2.9
- palvelut	20.5	0.3	0.1	1.3	2.5	2.2	2.0
Kokonaistarjonta	267.6	3.6	0.0	1.1	2.6	-0.3	2.0
Vienti	77.1	2.6	-1.1	2.7	4.1	-1.7	3.1
- tavarat	56.6	1.9	-0.9	2.2	4.0	-2.9	2.9
- palvelut	20.5	2.3	-1.6	4.2	4.5	2.4	3.6
Investoinnit	37.1	6.8	-1.5	-1.3	4.1	-1.3	2.2
- yksityiset	32.4	7.7	-2.0	-1.6	4.3	-1.4	2.1
- julkiset	4.6	0.6	2.0	1.0	3.0	-0.2	2.7
Kulutus	151.0	1.9	0.9	0.6	1.1	0.8	1.1
- yksityinen	105.0	2.5	1.1	0.6	1.3	0.9	1.4
- julkinen	46.0	0.4	0.5	0.5	0.7	0.6	0.6
Varastojen muutos¹⁾	2.4	0.8	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0
Kokonaiskysyntä	267.6	3.6	0.0	1.1	2.6	-0.3	2.0
Kotimainen kysyntä	190.5	4.1	0.5	0.3	1.7	0.4	1.4
Julkinen kysyntä	50.6	0.4	0.6	0.6	0.9	0.5	0.9

¹⁾ Sisältää tilastovirheen.
Lähde: Tilastokeskus.

Eräitä keskeisiä ennusteita

	2009	2010*	2011*	2012 ^E	2013 ^E	2014 ^E
Kuluttajahintaindeksin muutos, %	0.0	1.2	3.4	2.9	2.9	1.8
Ansiotason muutos, %	4.0	2.6	2.7	3.3	2.9	2.8
Työttömyysaste, %	8.2	8.4	7.8	7.7	8.0	7.7
Vaihtotaseen ylijäämä, % BKT:sta	2.0	1.6	-1.2	-1.2	-0.4	0.1
Teollisuustuotannon (tuotos) muutos, %	-18.3	5.3	3.5	-1.4	0.4	3.7
Euribor 3 kk, %	1.2	0.8	1.4	0.5	0.6	1.2
EU27-maiden BKT:n muutos, %	-4.4	2.1	1.5	-0.3	0.6	1.5
- EMU-maat	-4.4	2.0	1.4	-0.6	0.5	1.5
EU27-maiden kuluttajahintojen muutos, %	1.0	2.1	3.1	2.4	2.0	2.0
- EMU-maat ¹⁾	0.3	1.6	2.7	2.1	1.8	2.0
Suomen EMU-ylijäämä, % BKT:sta	-2.5	-2.6	-0.6	-0.9	-0.6	-0.2
Suomen EMU-velka, % BKT:sta	43.5	48.6	49.1	51.2	52.8	53.7

¹⁾ Yhdenmukaistettu indeksi.
Lähde: Tilastokeskus